

в інформаційній боротьбі порівняно нещодавно (2019, 2021, 2022 рр. відповідно). Вони вже мають велику аудиторію українців, на яку здатні впливати як на суб'єктів війни з РФ, що повинно наблизити Україну до перемоги у цій війні. Водночас важливість діяльності цих діалогерів передбачається в історичному просвітництві українців та контрпропаганді РФ. Українські діалогери є активними діячами інформаційного спротиву України у НРУВ.

Джерела та література

1. Васильченко В. М. Блогер Андрій Луганський як громадянський журналіст. *Матеріали Х конгресу «Авіація в ХХІ столітті» – «Безпека в авіації та космічні технології»*. Київ, 2022. С. 6.2.162–6.2.165. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/59225>
2. Васильченко В. М. Громадянська медіадипломатія в реаліях сучасності. Матеріали XVI Міжнародної науково-технічної конференції «АВІА-2023» (18–20 квіт. 2023 р.). Київ, 2023. С. 28.48–28.52. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/59486>
3. Микита Січень. Інтерв'ю з блогером Микита Січень. *YouTube*. 20.01.2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DC51cy0x794>
4. Мороз Є. Це вже перемога чи ще ні? *Instagram*. 08.12.2022. URL: <https://www.instagram.com/p/C15qxPqqirC/>
5. Ніколаєнко Н. Інформаційний фронт російсько-української гібридної війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 4(12). С. 45–54. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/handle/123456789/5644>
6. Осадець Д. В. Діалогерство – складова українського інформаційного спротиву в гібридній війні Росії (2017–2021 рр.). *Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2021»: у 5 т.* Запоріжжя, 2021. URL: https://sites.znu.edu.ua/stud-sci-soc//2021/tom_1__.pdf
7. СІЧЕНЬ. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/@MykytaSichen>
8. Chatroulette. URL: <https://chatroulette.com/>
9. MOROZENKO. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@MOROZENKO_
10. Vox veritatis Голос правди. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/@Vox_Veritatis
11. Відеоінтерв'ю з автором Youtube-каналу «Vox veritatis». *Vox veritatis Голос правди*. Дата: 02.12.23 р. Інтерв'юер: Данило Осадець. *YouTube*. 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=NPc2gjPtplE>

Крючкова Кароліна

Запорізький національний університет

АНТИУКРАЇНСЬКІ ФЕЙКИ В. ПУТІНА В ІНТЕРВ'Ю Т. КАРЛСОНУ 9 ЛЮТОГО 2024 Р.

Ключові слова: *фейк, мова, Україна, пропаганда.*

Keywords: *fake, language, Ukraine, propaganda.*

Фейки та дезінформація швидко поширюються в сучасному світі, особливо у політичній сфері [8]. Один із найяскравіших прикладів цього – інтерв'ю В. Путіна американському пропагандисту Т. Карлсону. Перше питання в інтерв'ю: «Ви справді думали, що США та НАТО готують раптовий напад на Росію?» [5]. В. Путін відповів, що спершу треба дати коротку історичну довідку: «Секунд тридцять – хвилину», – пообіцяв він. І це були найдовші тридцять секунд або одна хвилина в історії. Вони тривали понад дві години [5].

Інтерв'ю починається з розповіді про Русь. В. Путін акцентує, що Русь була державою з «однією мовою» [5]. Історик Григорій Півторак у своїй книзі «Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски» спростовує цей фейк: з огляду на особливості розселення й існування широких і незаселених просторів складно зробити припущення, що всі спільні східнослов'янські мовні риси виникли синхронно на всій східнослов'янській території. Також групи споріднених мов не обов'язково мають бути спадщиною однієї мови, так би мовити, прамовою. Прикладом виступають сучасні західнослов'янські мови, які мають багато спільних фонетичних, граматичних і лексичних рис, хоча якоїсь єдиної західнослов'янської прамови ніколи не існувало. Народне мовлення в часи Русі було сукупністю багатьох близькороднених, але чітко відмінних між собою діалектів, які не становили єдиної мови [7, с. 61]. Твердження Путіна про «одну мову», тобто давньоруську народорозмовну мову як мову давньоруського народу, не має жодного наукового чи фактичного підґрунтя.

Наступний фейк, який озвучив В. Путін: «Українці – це росіяни з окраїнних земель» [5]. Ця теза вкладається виключно в російські путінські фейки, бо Україна ніколи не була окраїною жодної з держав. Слово «Україна» або як ще казали «Вкраїна» не має стосунку до терміна «окраїна». Слово «Україна» означає «рідний край, своя земля». Фальшивим тлумаченням намагається маніпулювати В. Путін, щоб продемонструвати якусь «окраїність» України. Саме слово «край» мало значення «шмат землі». Згодом воно набуло нового сенсу – «територія, що належить певному племені, роду». Після того, як Русь роздробилася, слово «Україна» отримало значення «князівство» [6]. Історик Олександр Алфьоров підкреслює: «Ми прекрасно розуміємо, що центр Русі знаходився в Києві, то жодна територія навколо Києва ніколи не може бути окраїною до Камчатки чи іншої сибірської території» [9].

В. Путін продовжує свої фейки про державний переворот: «До влади прийшов Віктор Янукович... організували третій тур, який не передбачено в Конституції України» [5]. Третій тур голосування справді не передбачено Конституцією України. Але третього туру виборів і не було: президентські вибори 2004 р. в Україні були змаганням, яке характеризувалося жорсткою конкуренцією. Голосування 31 жовтня (перший тур) та 21 листопада (другий тур) не відповідали багатьом зобов'язанням у межах ОБСЄ, стандартам Ради Європи, іншим міжнародним стандартам щодо демократичних виборів [2, с. 3]. Міжнародні спостерігачі повідомляли про грубі порушення: таємниця голосування; присутність багатьох працівників правоохоронних органів та інших сторонніх осіб під час голосування і підведення підрахунку голосів; випадки переміщень груп виборців від однієї виборчої дільниці на іншу; вкидання фальшивих бюлетенів у виборчі скриньки; випадки голосування виборців не за місцем своєї реєстрації, в тому числі багаторазове голосування; приклади неправдоподібно високої явки виборців; випадки включення великої кількості осіб, що виїхали з країни, навіть померлих людей [3]. Однак після повторного другого туру виборів 26 грудня Україна змогла наблизитись до виконання міжнародних стандартів щодо демократичних виборів [2].

Наступний фейк В. Путіна: «Україна завжди співпрацювала з Гітлером – СС “Галичина”, Бандера та Шухевич – нацисти, яких славлять в Україні, там про-

цвітає неонацизм» [5]. Неонацизм в Україні – міф, вигаданий російською пропагандою. Під час інтерв'ю В. Путін неодноразово порушував цю тему. Символіка дивізії «Галичина» не є нацистською і її не заборонено ні в Україні, ні деінде у світі. Ні ОУН, ні УПА, ані дивізія військ СС «Галичина» та їх члени не були засуджені на Нюрнберзькому трибуналі, і самі ці організації не були визнані злочинними. Як зазначає історик Володимир В'ятрович, дослідження цього питання було порушене у 1985 р., коли була створена слідча Комісія Дешена для розслідування діяльності дивізії СС «Галичина». Вона дійшла висновків, що дивізію не можна засуджувати як групу, лише розглядати діяльність кожного її учасника індивідуально. Звинувачення у воєнних злочинах членів дивізії «Галичина» так і не були доведені ні в 1950 р., ні в 1984 р., коли ці звинувачення були відновлені в межах розслідування Комісії Дешена [1].

Інтерв'ю В. Путіна наповнене й іншими антиукраїнськими фейками, які спростовуються сучасними українськими істориками. Хочу завершити свої тези словами Пітера Дікінсона, редактора служби «UkraineAlert Atlantic Council». Він підкреслює, що десять років тому почалася агресія РФ проти України. Спочатку В. Путін діяв досить обережно, офіційно заперечуючи будь-яку відповідальність за воєнну окупацію українського півострова та проведення референдумів. Через десять років він відчуває себе впевненим, щоб у інтерв'ю з відомим журналістом виправдати вторгнення у незалежну країну, стверджуючи, що вона законно належить йому. Використання давніх династій і давно забутих договорів як виправдання найбільшого європейського конфлікту з часів Другої світової війни справді викликає сміх і глузування, що відображається в мемах та карикатурах, які висміюють кремлівського диктатора. Але поки ми не сприймаємо його фейки серйозно, він і надалі спотворюватиме минуле, щоб формувати майбутнє [4].

Джерела та література

1. В'ятрович В. М. Воїни дивізії «Галичина» – жертви війни, які проливали кров за чужі інтереси. *Главком*: вебсайт. 21.05.2017. URL: <https://glavcom.ua/columns/vyatrovych/vojini-diviziji-galichina-zhertvi-viyni-yaki-prolivali-krov-za-chuzhi-interesi-416032.html>
2. Вибори президента України 31 жовтня, 21 листопада та 26 грудня 2004 р. Заключний звіт Місії ОБСЄ/БДПЛ зі спостереження за виборами. Варшава. 2005 р. С. 4. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/2/14674.pdf>
3. Головка В. В. Україна незалежна (1990–2019). *Енциклопедія історії України* / ред. В. А. Смолій та ін. Ін-т історії України НАН України. Київ: Наукова думка, 2019. С. 376–381. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014837>
4. Дікінсон П. Atlantic Council: Одержимість Путіна історією була б комічною, якби наслідки не стали такими трагічними. *Укрінформ*. 27.07.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3827616-oderzimizist-putina-istorie-u-bula-b-komicnou-akbi-naslidki-ne-stali-takimi-tra-gicnimi.html>
5. Інтерв'ю Такеру Карлсону. *YouTube: вебсайт*. 09.02.2024. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ncPW2pyOzJU>
6. Крижайнська М. Україна – це не забудьте прикордоння: історики розвінчали міф про країну Російської імперії. *24 Канал: вебсайт*. 23.03.2021. URL: https://24tv.ua/istoriki-rozvinchali-mif-shho-ukrayina-novini-rosiyi-i-ukrayini_n1576738
7. Півторак Г. П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Київ: Академія. 2001. С. 54–63. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001983>

8. Турченко Г. Ф., Крючкова К. Е. Антиукраїнські фейки в щорічних підсумкових прес-конференціях В. Путіна (грудень 2014 – грудень 2021 рр.). *Політика пам'яті досвід Європи для України*: зб. матеріалів доп. учасн. I Міжнар. наук. конф. Запоріжжя. 2023. С. 191–195. URL: https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab//Statti_z2012/tezi_Memory_Politics-2023-11.pdf

9. Україна – це країна Росії? Як кремлівські пропагандисти сіють міфи про один народ. *ICTV: вебсайт*. 05.02.2022. URL: <https://ranok.ictv.ua/ua/2022/02/05/ukrayina-tse-okrayina-rosiyi-yak-kremlivski-propagandisti-siyut-mifi-pro-odin-narod/>

Ланіна Ірина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ АНТИЗАХІДНОЇ РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: пропаганда, війна, росія, російська агресія, фейки.

Keywords: propaganda, war, Russia, Russian aggression, fake news.

Пропаганда може бути спрямована як на внутрішню, так і на зовнішню аудиторію, залежно від конкретної ситуації та цілей політичного керівництва держави. Російська агресія проти України 2014 року підкреслила роль пропаганди як інструменту підготовки до війни та дестабілізації ситуації в Україні. Протягом усього воєнного вторгнення спостерігається викривлення фактів, подій та явищ з метою розпалювання більшої ворожості росіян проти українців. З іншого боку, в українському інформаційному просторі присутні пропагандистські наративи різної спрямованості. Зокрема, антизахідні наративи були поширеним явищем і до, і після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Вони не лише впливають на громадську думку в Україні, але й підривають національну ідентичність, створюють атмосферу конфліктів і недовіри між громадянами.

Розуміння ролі антизахідної пропаганди у формуванні настроїв та думок суспільства є важливим для розкриття передумов російської агресії, оскільки воно дає змогу зрозуміти, як саме російські владні структури створюють образ ворога, формують національні ідеологічні підстави для втручання у справи інших країн і забезпечують легітимізацію своїх дій в очах населення держави-жертви агресії. Сьогодні доволі глибоко досліджено вплив російської пропаганди на українське суспільство та шляхи її протидії. Зокрема, на постійній основі ГО «Детектор медіа» розвінчує російські фейки [1], а Інститут масової інформації та Український кризовий медіацентр публікує відповідні аналітичні матеріали і результати досліджень [2; 4]. Велика кількість науковців досліджують російську пропаганду та дезінформацію, проте з акцентом на внутрішньополітичних аспектах. Метою цієї доповіді є виділення найпоширеніших наративів і методів поширення антизахідної російської пропаганди в Україні, що є важливим в умовах євроінтеграції нашої держави, а також виявлення найбільш ефективних способів протидії цьому.

Передусім варто зазначити, що поширенню дезінформації сприяють умови сучасного інформаційного середовища: доступний інтернет, велика кількість інформаційних потоків із різних джерел, популярність соціальних мереж і заміщен-